

УДК 343.9(477)

Т. Є. Дунаєва,
канд. юрид. наук, науковий
співробітник сектора дослідження
проблем судової, слідчої та
прокурорської діяльності Науково-
дослідного інституту вивчення
проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук
України

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ СУБ'ЄКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЇХ РОЛЬ У МІНІМІЗАЦІЇ РІВНЯ КОРУПЦІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

У статті охарактеризовані спеціалізовані суб'єкти протидії корупції в Україні та досліджена їх роль у мінімізації рівня корупційної злочинності. Зроблений висновок про те, що до вказаних суб'єктів належать: НАБУ, САП, НАЗК, АРМА, а також Спеціалізований антикорупційний суд, який наразі планується створити. Одним із напрямів діяльності СБУ, а в майбутньому ДБР і СФР є протидія корупційним злочинам. Для ефективної діяльності цих органів необхідно забезпечити: активізацію й ефективне застосування заходів запобігання корупційним правопорушенням, мінімізацію некомпетентності і непрофесіоналізму у діяльності співробітників правоохоронних органів і суду, належне фінансове, матеріально-технічне та інше ресурсне забезпечення функціонування спеціалізованих суб'єктів протидії корупції, чітке й узгоджене правове регулювання їх діяльності. Проведений аналіз доводить, що у структурі державних спеціалізованих органів у сфері протидії корупції доцільно створити Спеціалізований антикорупційний суд України, пришвидшити початок роботи ДБР та СФР.

Ключові слова: *корупція, протидія корупції, спеціалізовані суб'єкти протидії корупції, судові та правоохоронні органи.*

Постановка проблеми. Демократичні перетворення у суспільстві, інші позитивні зміни в Україні на шляху до інтеграції у світове співтовариство, наслідком яких є розвиток та зміцнення нашої країни, призводять водночас і до того, що спрощується порядок перетину кордонів, збільшуються міграційні процеси, частіше виникають загрози тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління й економіки та інші

явища, які безпосередньо створюють небезпеку життєво важливим інтересам України тощо, що потребує ефективної роботи відповідних суб'єктів протидії корупційній злочинності. Однією зі складових боротьби зі злочинністю є ефективна робота спеціалізованих суб'єктів протидії корупції, які покликані захищати гарантовані Конституцією України права і свободи громадян та інтереси держави. Реформування судової і правоохоронної систем, налагодження роботи спеціалізованих суб'єктів з урахуванням позитивного досвіду зарубіжних країн є необхідним кроком підвищення ефективності запобігання корупції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема функціонування спеціалізованих органів у сфері протидії корупції набуває дедалі більшої актуальності у загальному процесі демократизації суспільства та держави.

Окремим науковим і прикладним проблемам реформування та функціонування судових і правоохоронних органів у сфері протидії корупції приділялась певна увага у роботах зарубіжних і вітчизняних вчених: В. І. Борисова, О. Ю. Бусол, Ю. М. Грошевого, В. С. Зеленецького, О. Г. Кальмана, В. В. Лунєєва, М. І. Мельника, Є. В. Невмержицького, М. Превезера, О. С. Проневича, С. Роуз-Аккерман, О. В. Сердюка, М. І. Сірого, П. А. Скоблікова, Є. Д. Скулиша, В. Я. Тація, В. І. Шакуна, О. Ю. Шостко та ін.

Постановка завдання. Необхідність реформування органів кримінальної юстиції зумовлюється міжнародними зобов'язаннями України, зокрема, з членства у Раді Європи¹ та згідно з низкою міжнародних конвенцій та угод щодо протидії корупції, міжнародній злочинності, відмиванню «брудних» грошей, легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, до яких приєдналась Україна. У зв'язку з цим підвищеної уваги потребують питання рефор-

¹ Дунаєва Т. Є. Європейський досвід реформування судових та правоохоронних органів. *Питання боротьби зі злочинністю*: зб. наук. пр. ІВПЗ НАПрН України. Вип. 20. Х.: Право, 2010. С. 226; Концепція реформування кримінальної юстиції в Україні / Затв. Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» від 15 лютого 2008 р. № 311. *Офіційний вісник Президента України*. 2008. № 12. Ст. 486.

мування системи судових і правоохоронних органів, зокрема, Генеральної прокуратури України, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України тощо.

Метою статті є визначення спеціалізованих суб'єктів протидії корупції в Україні та дослідження напрямів їх діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою створення цілісної, внутрішньо узгодженої системи протидії корупції в Україні до законів, що регулюють діяльність правоохоронних органів, були внесені зміни, що послуговували нормативним забезпеченням діяльності низки нових суб'єктів такої діяльності.

Законом України від 14 жовтня 2014 р. утворено Національне антикорупційне бюро України (далі – НАБУ)², яке здійснює оперативно-розшукові заходи, здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, вживає заходів щодо розшуку та арешту коштів та іншого майна, які можуть бути предметом конфіскації або спеціальної конфіскації у кримінальних правопорушеннях, та здійснює іншу передбачену законом діяльність.

Станом на 31 грудня 2017 р. детективи НАБУ проводять досудове розслідування у 489 кримінальних справах. Сума збитків від злочинів, які розслідують детективи НАБУ, склала 153,3 млрд. грн., з них відшкодовано 253,3 млн. грн., попереджено розкрадання 2,25 млрд. грн.; 131,6 млн. грн. становили кошти, стягнуті за рішенням суду. Детективами оголошено 149 повідомлень про підозру та винесено обвинувальних актів стосовно 165 осіб, 107 справ скеровані до суду, обвинувальні вирoki винесені стосовно 19 осіб. У той же час з-поміж 107 справ, направлених НАБУ та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі – САП) до суду, 42 справи перебувають на стадії розгляду, щодо 38 – судовий розгляд не

² Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII. Відом. Верхов. Ради України. 2014. № 47. Ст. 2051.

розпочато, рішення прийняті у 27, законної сили набули 18 обвинувальних вироків, у яких розмір предмета злочинів – 4,05 млрд. грн. Судовий розгляд не розпочато у третині справ, в яких детективи НАБУ завершили досудове розслідування, а прокурори САП направили обвинувальний акт до судових органів³. Це свідчить про неефективність роботи судів та необхідність створення окремої інституції для пришвидшення розгляду антикорупційних проваджень.

Саме правоохоронна і судова системи покликані захищати права людини та надбання демократії цивілізованої держави. Проте реформування судових і правоохоронних органів залежить не лише від концептуального та нормативно-правового забезпечення їх діяльності. Реформуючи ці системи, потрібно розв'язати низку нагальних проблем, зокрема: зменшити корупцію у судових і правоохоронних органах та їх комерціалізацію, запобігти впливу та втручання в їх діяльність кримінальних і бізнесових структур; забезпечити прозорість діяльності усієї вертикалі правоохоронних органів для громадських інституцій; скоротити чисельність працівників правоохоронних органів з метою підвищення ефективності їх діяльності та рівня матеріального забезпечення; розробити механізм цивільного демократичного контролю за діяльністю правоохоронних органів (це забезпечить парламентський контроль та участь у призначеннях і звільненнях керівників правоохоронної системи, а також їх звітність). Зменшенню рівня корупції сприятиме і реструктуризоване бюджетне планування, а також постійне фінансування судових і правоохоронних органів у повному обсязі⁴.

На думку міжнародних експертів, зневіра в спроможності традиційного механізму правосуддя належним чином зменшити рівень корупційних

³ Звіт про діяльність Національного антикорупційного бюро України за II півріччя 2017 р. *Національне антикорупційне бюро України*. URL: https://nabu.gov.ua/sites/default/files/reports/zvit_ii_pivrichchya.pdf (дата звернення: 31.03.2018).

⁴ Дунаєва Т. С. Європейський досвід реформування судових і правоохоронних органів. *Реформування судових і правоохоронних органів України: проблеми та перспективи*: матеріали наук.-практ. конф., 14 травня 2010 р., м. Харків / ред. колегія: В. В. Сташис (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Харків: Одиссей, 2010. С. 434.

правопорушень спонукає багато країн створити спеціалізовані антикорупційні установи. Антикорупційні відомства (агентства, установи, органи), до функцій яких належить ведення розслідування та/або переслідування, набувають все більшого значення. Як ознака національної стратегії антикорупційної реформи судова спеціалізація стає найпоширенішою, тому що швидкий та ефективний розгляд справ про корупцію є одним із чинників, який свідчить про ефективну протидію корупції в країні. Слід зазначити, що в умовах сьогодення йде експертне обговорення щодо доцільності створення Спеціалізованого антикорупційного суду в Україні⁵. На нашу думку, такий крок завершить вертикаль спеціалізованих органів, призначених протидіяти цьому явищу.

За результатами опитування українських респондентів експерти GRECO (Групи держав проти корупції) зазначили, що НАБУ та САП розслідували й ініціювали притягнення до відповідальності низки топ-корупціонерів, але процес зупинився на рівні судів. Після березня 2014 р. жоден високопосадовець (державні службовці, які займають посади державної служби категорії «А» тощо) досі не був засуджений за корупційний злочин. На думку GRECO, створення антикорупційних спеціалізованих судів є винятковим кроком і тимчасовим (запроваджується на особливий період), який в Україні зробити доцільно. Як наголошують експерти, важливо забезпечити, щоб спеціалізовані судді для розгляду корупційних справ високопосадовців обирались прозоро та були захищені від зовнішнього впливу. Поточний четвертий раунд оцінювання (антикорупційного моніторингу) GRECO, що триває з 1 січня 2012 р., присвячено питанням запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів. На переконання західних партнерів України, діяльність спеціалізованих суб'єктів протидії корупції, наприклад, такого відомства, як

⁵ Стівенсон М. К., Шютте С. А. Спеціалізовані антикорупційні суди. Порівняльний аналіз. *Anti-corruption resource centre*. U4 ISSUE. Лютий 2017, № 5. С. 26.

НАБУ, не буде ефективною, якщо не створити в Україні антикорупційних судів⁶. Законом України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено Вищий антикорупційний суд (ст. 31)⁷. На нашу думку, суттєвим кроком з мінімізації корупційної злочинності в Україні є посилення гарантій незалежності суддів.

Важливим суб'єктом запобігання корупції є САП. Згідно з п. 3 Положення про САП Генеральної прокуратури України, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 12 квітня 2016 р. № 149, до її основних завдань та функцій належать: здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування НАБУ; виконання вимог закону під час приймання, реєстрації, розгляду та вирішення заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, своєчасне внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань; забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування НАБУ кримінальних правопорушень та оскарження незаконних судових рішень на стадії досудового розслідування і судового розгляду; здійснення у межах реалізації функцій САП міжнародного співробітництва та інші повноваження⁸. Органи прокуратури як суб'єкти протидії організованій злочинності та корупції мають вагомий статус у запобіганні цим видам злочинності майже в усіх європейських країнах.

Крім НАБУ і САП, до спеціалізованих суб'єктів запобігання корупції належить Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), яке забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику. До повноважень Національного агентства належать проведення аналізу стану

⁶ НАБУ: група GRECO рекомендує створити антикорупційні суди в Україні. *Радіо Свобода* [10 серпня 2017 р.; 11:03]. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28669006.html> (дата звернення: 05.03.2018).

⁷ Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

⁸ Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної прокуратури України: Наказ Генеральної прокуратури України від 12 квітня 2016 р. № 149. *Генеральна прокуратура України*. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=198845 (дата звернення: 05.03.2018).

запобігання та протидії корупції в Україні, здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб, здійснення контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; здійснення у порядку та в межах, визначених законом, державного контролю за дотриманням встановлених законом обмежень щодо фінансування політичних партій та інші повноваження. Оцінюючи важливість НАЗК як суб'єкта запобігання корупційних правопорушень GRECO закликає Україну гарантувати незалежність НАЗК⁹. GRECO також підкреслює важливість координації між НАЗК та Центральною виборчою комісією щодо забезпечення ефективного моніторингу партійного фінансування та виборчих кампаній¹⁰.

До суб'єктів протидії корупційним правопорушенням належить і Служба безпеки України (далі – СБУ). Згідно зі ст. 2 Закону України «Про Службу безпеки України» до завдань служби також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України¹¹. Разом із тим проведений системний аналіз функцій таких державних органів, як СБУ і НАБУ, свідчить про часткове дублювання їх завдань та повноважень. З одного боку, монополія на ро-

⁹ Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/> (дата звернення: 05.03.2018).

¹⁰ GRECO: Україна має ефективно впровадити антикорупційні закони. *Європейська правда* [25 липня 2017 р.; 13:26]. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2017/07/25/7068981/> (дата звернення: 05.03.2018).

¹¹ Про Службу безпеки України: Закон України від 7 липня 1992 р. № 2229-ХІІ. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.

зслідування корупційних злочинів та зловживань може створити корупційні ризики, з іншого, – дублювання функцій може негативно позначитись на ефективності їх діяльності.

Новостворене *Державне бюро розслідувань* (далі – ДБР) буде вирішувати завдання із запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування (ст. 5 Закону України «Про Державне бюро розслідувань»):

- 1) злочинів, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до першої – третьої категорій посад державної служби, судьями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів НАБУ;
- 2) злочинів, вчинених службовими особами НАБУ, заступником Генерального прокурора – керівником САП або іншими прокурорами САП, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю НАБУ¹². На цей час ДБР ще не розпочало свою роботу, оскільки призначений лише директор, його перший заступник та заступники.

З урахуванням рекомендацій експертів в нашій державі нещодавно було створене *Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів* (далі – Агентство розшуку та менеджменту активів або АРМА), яке також виконує функції спеціалізованого суб'єкта протидії корупції. Основними напрямками його діяльності є виявлення, розшук та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, формування та реалізація державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами; надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги слідчим, детективам, прокурорам та суддям з питань, пов'язаних із виявленням,

¹² Про державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. № 794-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2016. № 6. Ст. 55.

розшуком, проведенням оцінки та управління активами; формування та ведення Єдиного державного реєстру активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, міжнародне співробітництво із зазначених питань та ін.¹³.

Останнім часом у державі активно обговорюються питання про створення нового спеціального державного органу з протидії корупції і злочинності у сфері економіки – *Служби фінансових розслідувань* (далі – СФР). Відповідно до законопроекту «Про СФР» в Україні створюється державний правоохоронний орган зі спеціальним статусом, який має замінити Податкову міліцію. Серед функцій фінансової поліції буде і боротьба з відмиванням доходів та корупцією¹⁴. На нашу думку, створення і функціонування СФР доцільно прискорити, оскільки цей орган має такі ж повноваження, що й податкова міліція і вони не притаманні іншим державним органам.

Спеціалізовані суб'єкти протидії корупції здійснюють міжнародне співробітництво з Інтерполом¹⁵ та Європолем (Європейське поліцейське відомство)¹⁶. Підписання Україною у м. Гаазі (Нідерланди) 14 грудня 2016 р. Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне і стратегічне співробітництво (набула чинності 12 липня 2017 р.)¹⁷ дозволить істотно розширити формат співпраці, зокрема, активізувати обмін оперативною інформацією в рамках кримінальних проваджень та створення

¹³ Про АРМА: основні напрямки діяльності. *Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів* URL: <https://arma.gov.ua/areas-of-activity> (дата звернення: 05.03.2018).

¹⁴ Кабмін схвалив законопроект про службу фінансових розслідувань. *Економічна правда* [22 березня 2017 р.; 14:14]. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/03/22/622940/> (дата звернення: 05.03.2018).

¹⁵ Про національне Центральне бюро Інтерполу: постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=220-93-%EF&p=1309939222309358> (дата звернення: 05.03.2018).

¹⁶ Шостко О. Нові європейські ініціативи. *Вісник Академії правових наук України*. 2008. № 2(53). С. 217.

¹⁷ Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво: Закон України від 12 липня 2017 р. № 2129-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2017. № 33. Ст. 361.

можливостей для спільних заходів із розслідування злочинів та пошуку осіб, причетних до скоєння злочинів; здійснювати обмін спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією щодо процедур кримінальних розслідувань, інформацією про методи запобігання злочинності, брати участь у навчальних заходах, а також надавати консультації та підтримку в рамках кримінальних проваджень.

Недосконалість внутрішнього законодавства, міжвідомче розмежування державних органів, проблеми національного суверенітету, корпоративні інтєреси й банківська таємниця, низький рівень взаємодії українських правоохоронців із зарубіжними партнерами, зволікання в отриманні оперативної інформації від зарубіжних правоохоронних органів є причинами недостатньо ефективної роботи правоохоронних органів у сфері протидії корупції в Україні¹⁸.

Головною складовою протидії поширенню корупції є зміцнення інституту державної служби. На нашу думку, для стабілізації становища в органах державної влади й місцевого самоврядування доцільно вжити такі спеціально-кримінологічні заходи запобігання корупційним діям: під жорсткий соціальний контроль необхідно поставити не лише центральні органи управління, а й їхні структурні підрозділи, функції, повноваження, порядок роботи тощо. Особливою незахищеністю перед проявами корупції вирізняються нові структури влади, в яких внутрішні механізми блокування проявів корупції слабкі або навіть зовсім відсутні. У такій ситуації контроль має супроводжуватися ще й організаційною підтримкою; робота службових осіб має бути відкрита або прозора через систему обов'язкових звітів, інформування та спілкування, зокрема через засоби масової інформації; необхідно визначити перелік посад, які потенційно найбільше можуть зазнати корозії хабарництва, протекціонізму, незаконного лобізму та інших

¹⁸ Дунаєва Т. Є. Правове регулювання діяльності правоохоронних структур попередження службової недбалості та корупції відповідно до законодавства країн ЄС та України. *Матеріали наукових семінарів та «круглих столів», проведених Національною юридичною академією України імені Ярослава Мудрого спільно з Академією правових наук України в рамках Фестивалю науки 15–16 травня 2007 року* / Упорядн. А. П. Гетьман, О. В. Петришин. Харків: Право, 2007. С. 186.

проявів корупції. Слід максимально розвантажити ці посади від таких розпорядчих функцій, які можна здійснити через інші механізми і структури. Поведінка державного службовця має демонструвати, що він не терпить будь-яких проявів корупції, відхиляє пропозиції про незаконні послуги, чітко розмежовує службу і приватне життя, за найменших ознак корумпованої поведінки інформує свого керівника або державний орган вищого рівня. Державний службовець зобов'язаний декларувати свої доходи та доходи своєї сім'ї в порядку та у строки, визначені законодавством України; ретельно виконувати свої громадянські обов'язки, у тому числі фінансові зобов'язання в порядку і розмірах, установлених законом¹⁹. Нагляд за дотриманням держслужбовцями норм закону мають здійснювати спеціалізовані суб'єкти протидії корупції.

Висновки. Отже, до спеціалізованих суб'єктів протидії корупції в Україні належать: НАБУ, САП, НАЗК, АРМА та Спеціалізований антикорупційний суд, який планується створити наразі. Одним із напрямів діяльності СБУ, а в майбутньому ДБР і СФР є протидія корупційним злочинам. Для ефективної діяльності цих органів необхідно забезпечити: активізацію й ефективне застосування заходів запобігання корупційним правопорушенням, мінімізацію некомпетентності і непрофесіоналізму у діяльності співробітників правоохоронних органів і суду, наявність належного фінансового, матеріально-технічного та іншого ресурсного забезпечення функціонування спеціалізованих суб'єктів протидії корупції, наявність чіткого й узгодженого правового регулювання їх діяльності. Проведений аналіз доводить, що доцільно створити у структурі державних спеціалізованих органів у сфері протидії корупції Спеціалізований антикорупційний суд України, пришвидшити початок роботи ДБР та СФР.

¹⁹ Дунаєва Т. Є. Службова недбалість: проблема запобігання. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. Київ, 2007. № 17. С. 329–330.

Список використаних джерел

1. GRECO: Україна має ефективно впровадити антикорупційні закони. *Європейська правда* [25 липня 2017 р.; 13:26]. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2017/07/25/7068981/> (дата звернення: 05.03.2018).
2. Дунаєва Т. Є. Службова недбалість: проблема запобігання. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. Київ, 2007. № 17. С. 325–331.
3. Дунаєва Т. Є. Правове регулювання діяльності правоохоронних структур попередження службової недбалості та корупції відповідно до законодавства країн ЄС та України. *Матеріали наукових семінарів та «круглих столів», проведених Національною юридичною академією України імені Ярослава Мудрого спільно з Академією правових наук України в рамках Фестивалю науки 15–16 травня 2007 року* / Упорядн. А. П. Гетьман, О. В. Петришин. Харків: Право, 2007. С. 185–187.
4. Дунаєва Т. Є. Європейський досвід реформування судових і правоохоронних органів. *Реформування судових і правоохоронних органів України: проблеми та перспективи*: матеріали наук.-практ. конф., 14 травня 2010 р., м. Харків / ред. колегія: В. В. Сташис (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Харків: Одиссей, 2010. С. 434–435.
5. Дунаєва Т. Є. Європейський досвід реформування судових та правоохоронних органів. *Питання боротьби зі злочинністю*: зб. наук. пр. ІВПЗ НАПрН України. Вип. 20. Харків: Право, 2010. С. 222–230.
6. Звіт про діяльність Національного антикорупційного бюро України за II півріччя 2017 р. *Національне антикорупційне бюро України*. URL: https://nabu.gov.ua/sites/default/files/reports/zvit_ii_pivrichchya.pdf (дата звернення: 31.03.2018).
7. Кабмін схвалив законопроект про службу фінансових розслідувань. *Економічна правда* [22 березня 2017 р.; 14:14]. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/03/22/622940/> (дата звернення: 05.03.2018).
8. Концепція реформування кримінальної юстиції в Україні / Затв. Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» від 15 лютого 2008 р. № 311. *Офіційний вісник Президента України*. 2008. № 12. Ст. 486.
9. НАБУ: група GRECO рекомендує створити антикорупційні суди в Україні. *Радіо Свобода* [10 серпня 2017 р.; 11:03]. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28669006.html> (дата звернення: 05.03.2018).
10. *Національне агентство з питань запобігання корупції*. URL: <https://nazk.gov.ua/> (дата звернення: 05.03.2018).

11. Про АРМА: основні напрямки діяльності. *Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів* URL: <https://arma.gov.ua/areas-of-activity> (дата звернення: 05.03.2018).

12. Про державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. № 794-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2016. № 6. Ст. 55.

13. Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної прокуратури України: Наказ Генеральної прокуратури України від 12 квітня 2016 р. № 149. *Генеральна прокуратура України*. UR: http://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=198845 (дата звернення: 05.03.2018).

14. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.

15. Про національне Центральне бюро Інтерполу: постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=220-93-%EF&p=1309939222309358> (дата звернення: 05.03.2018).

16. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво: Закон України від 12 липня 2017 р. № 2129-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2017. № 33. Ст. 361.

17. Про Службу безпеки України: Закон України від 7 липня 1992 р. № 2229-XII. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.

18. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

19. Стівенсон М. К., Шютте С. А. Спеціалізовані антикорупційні суди. Порівняльний аналіз. *Anti-corruption resource centre*. U4 ISSUE. Лютий 2017, № 5. 32 с.

20. Шостко О. Нові європейські ініціативи. *Вісник Академії правових наук України*. 2008. № 2(53). С. 212–221.

Дунаева Т. Е. Специализированные субъекты противодействия коррупции в Украине и их роль в минимизации коррупционной преступности

В статье охарактеризованы специализированные субъекты противодействия коррупции в Украине и исследована их роль в минимизации уровня коррупционной преступности. Сделан вывод о том, что к указанным субъектам принадлежат: НАБУ, САП, НАЗК, АРМА, а также Специализированный антикоррупционный суд, который сейчас планируется создать. Одним из направлений деятельности СБУ, а в будущем ГБР и СФР является противодействие коррупционным преступлениям. Для эффективной деятельности этих органов необходимо обеспечить: активизацию и эффективное применение мер

предупреждения коррупционных правонарушений, минимизацию некомпетентности и непрофессионализма в деятельности сотрудников правоохранительных органов и суда, надлежащее финансовое, материально-техническое и иное ресурсное обеспечение функционирования специализированных субъектов противодействия коррупции, четкое и согласованное правовое регулирование их деятельности. Проведенный анализ показывает, что в структуре государственных специализированных органов в сфере противодействия коррупции целесообразно создать Специализированный антикоррупционный суд Украины, ускорить начало работы ГБР и СФР.

Ключевые слова: *коррупция, противодействие коррупции, специализированные субъекты противодействия коррупции.*

Dunaieva T. E. The specialized subjects of anti-corruption in ukraine and their role in minimizing the level of corruption criminality

In the article the specialized subjects of anti-corruption in Ukraine are described and their role in minimization of the level of corruption criminality is researched. It is concluded that to the indicated subjects belong: National anti-corruption bureau of Ukraine, Specialized anti-corruption Prosecutor's Office, National agency on corruption prevention, National agency of Ukraine for finding, tracing and management of assets derived from corruption and other crimes and also the Specialized anticorruption court that it is planned to create now. One of directions of activity of Security Service of Ukraine, and in the future State bureau of investigations and Financial investigation Service is counteraction to the corruption crimes. For the effective operation of these bodies it is necessary to ensure: the activation and effective application of measures to prevent corrupt practices, minimizing incompetence and lack of professionalism in the activities of law enforcement officials and the courts, proper financial, material and other resources for operation of subjects of anti-corruption, clear and harmonized legal regulation their activities. The analysis shows that in the structure of state specialized agencies in the sphere of counteraction to corruption, it is expedient to create the Specialized Anti-Corruption Court of Ukraine, to speed up the start of the work of the State bureau of investigations and Financial investigation Service.

Key words: *corruption, counteraction to corruption, specialized subjects of anti-corruption, judicial and law-enforcement agencies.*